

Observații privind investigarea ultrajului comis asupra personalului silvic învestit cu exercițiul autorității publice

Observations regarding the investigation of the outrage committed on forestry personnel vested with the exercise of public authority

Andrei NĂSTASE¹

Rezumat: Legislația română incriminează fapta de ultraj care este săvârșită asupra personalului silvic învestit cu exercițiul autorității publice, conform art. 257, alin. 4 C. pen. Prevederea legislativă este relativ nouă, fiind introdusă prin Legea nr. 8/2022. Prezenta lucrare își propune să analizeze o serie de aspecte referitoare la investigația criminalistică ce ar trebui realizată în cazul săvârșirii unei astfel de fapte. O investigație criminalistică în cazul unui ultraj împotriva personalului silvic învestit cu exercițiul autorității publice este complexă și implică mai multe etape și componente. Acestea sunt esențiale pentru clarificarea faptelor, identificarea autorului și pentru pronunțarea unei soluții legale. Un element esențial al investigației este stabilirea faptului că victima este într-adevăr personal silvic învestit cu exercițiul autorității publice.

Cuvinte-cheie: ultraj, personal silvic, exercițiul autorității publice, criminalistică.

Abstract: Romanian legislation criminalizes the act of outrage committed against forestry personnel vested with the exercise of public authority, according to art. 257, para. 4 C. pen. The legislative provision is relatively new, being introduced by Law no. 8/2022. This paper aims to analyze a series of aspects related to the forensic investigation that should be carried out in the event of the commission of such an act. A forensic investigation in the case of an outrage against forestry personnel vested with the exercise of public authority is complex and involves several stages and components. These are essential for clarifying the facts, identifying the perpetrator and for pronouncing a legal solution. An essential element of the investigation is establishing that the victim is indeed forestry personnel vested with the exercise of public authority.

Keywords: outrage, forestry personnel, exercise of public authority, forensics.

¹ Doctorand, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

1. Aspecte generale privind infracțiunea de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice

Infracțiunea de ultraj, prevăzută în C. pen.² în art. 257, face referire expresă, în alin. 4, la fapta săvârșită asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții. Includerea personalului silvic în categoria funcționarilor publici care pot fi subiecți pasivi ai infracțiunii de ultraj prevăzută de art. 257 alin. 4 C. pen. este de dată relativ recentă, fiind realizată prin Legea nr. 8/2022³. Modificarea legislativă a survenit în contextul în care s-a constatat săvârșirea unui număr mare de fapte violente îndreptate împotriva personalului silvic, de către persoane care doreau să săvârșească fapte de natură să aducă atingere valorilor pe care personalul silvic este chemat să le protejeze. Datele arată că, în ultimii ani înainte de adoptarea acestei modificări, 6 persoane care aveau statutul de personal silvic investit cu exercițiul autorității publice au fost ucise și cca. 700 au suferit vătămări ale integrității corporale și sănătății, faptele fiind comise de către persoanele surprinse de personalul silvic în timp ce efectuau sustrageri de material lemnos⁴. Dată fiind situația, era necesară sporirea protecției acordate de lege personalului silvic, urmărindu-se astfel și un eventual efect preventiv, în sensul descurajării celor dispuși să exercite violențe față de personalul silvic, pentru a comite infracțiuni cu privire la bunurile pe care personalul silvic trebuie să le ocrotească.

Concret, considerarea drept ultraj a faptei de violență săvârșită asupra personalului silvic (la fel ca fapta săvârșită împotriva polițistului sau militarului) este justificată prin prestigiul înalt de care trebuie să se bucure aceste persoane, dat fiind rolul lor extrem de important în activitatea de menținere sau de restabilire a ordinii publice, precum și de prevenire a săvârșirii de infracțiuni. În același timp, aceste persoane au un grad ridicat de vulnerabilitate, fiind chemate, prin natura funcției lor, să înfrunte direct persoanele care comit fapte antisociale. Aspectele expuse susțin ideea că faptele de violență săvârșite asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, trebuie să fie pedepsite mai aspru față de alte fapte de violență, ceea ce justifică includerea personalului silvic printre

² Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare.

³ Ca urmare a modificării realizate prin Legea nr. 8/2022, publicată în M. Of. nr. 20 din 6 ianuarie 2022, dar și a modificării realizate prin Legea nr. 248/2023, publicată în M. Of. nr. 673 din 21 iulie 2023, art. 257, alin. 4 C. pen. prevede: „Faptele prevăzute la alin. (1)-(3), comise asupra unui polițist sau militar, precum și asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, aflați în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa privativă de libertate prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate.”

⁴ Pentru detalii, a se vedea C. Dănilă, *Ultraj la personalul silvic*, Juridice.ro, publicat la 11 ianuarie 2022, disponibil la <https://www.juridice.ro/692369/ultraj-la-personalul-silvic.html> (accesat la 10.09.2024).

categoriile de persoane care pot fi subiect pasiv al infracțiunii de ultraj, în forma prevăzută de art. 257, alin. 4 C. pen.

Este important de menționat faptul că subiect pasiv al infracțiunii de ultraj poate fi și un membru de familie al personalului silvic, atunci când fapta este săvârșită în scop de intimidare sau de răzbunare, conform art. 257, alin. 3 C. pen.

Literatura de specialitate consideră benefică intervenția legiuitorului de a include personalul silvic în categoria persoanelor cărora le oferă protecție sporită, prin incriminarea din art. 257, alin. 4 C. pen.⁵

2. Noțiunea de personal silvic investit cu exercițiul autorității publice

Un aspect important care trebuie avut în vedere atunci când este desfășurată o investigație referitoare la săvârșirea faptei de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice este înțelegerea exactă a persoanelor care intră în această categorie. În acest mod, se poate stabili dacă persoana vătămată intră în categoria subiecților pasivi ai infracțiunii de ultraj, în forma din alin. 257, alin. 4. C. pen.

În esență, personalul silvic investit cu exercițiul autorității publice reprezintă acei angajați din sectorul silvic care, prin natura funcției lor, sunt abilitați să exercite atribuții ce implică autoritatea publică. Această calitate le conferă drepturi și responsabilități speciale, prevăzute de lege, pentru a proteja pădurile, fauna, flora și alte resurse naturale. Pentru a aprofunda sensul noțiunii de personal silvic investit cu exercițiul autorității publice, trebuie, în primul rând, să ne îndreptăm atenția către prevederile legale care se referă la această categorie.

Conform dispozițiilor legislative în vigoare, personalul silvic este format din persoane care au pregătire de specialitate în domeniul silviculturii, atestată prin diploma de absolvire a unei forme de învățământ/formare profesională a adulților recunoscută în România și care își desfășoară activitatea profesională în domeniul silviculturii. În ceea ce privește domeniul silvicultură, acesta cuprinde diferite activități, care au ca obiective: a) îndeplinirea rolului de autoritate de sinteză, coordonare, reglementare, monitorizare, inspecție și control de stat în silvicultură și cinegetică; b) realizarea politicii la nivel național în silvicultură și cinegetică; c) administrarea fondului forestier național și asigurarea serviciilor silvice pentru acesta; d) gestionarea fondului forestier național și a fondului cinegetic național; e) educația și formarea profesională prin învățământ și formare continuă în domeniul silvicultură; f) promovarea și dezvoltarea cercetării științifice, ingineriei și dezvoltării tehnologice; g) managementul proiectelor/unităților de implementare a proiectelor aferente domeniului silvicultură, indiferent de programul de finanțare; h) managementul ariilor naturale protejate; i) exploatarea și construcțiile forestiere; j) reprezentarea intereselor profesionale și sindicale ale personalului

⁵ În acest sens, a se vedea R. A. Furtună, F. Dovan, *Ultrajul*, Juridice.ro, publicat la 15 august 2024, disponibil la <https://www.juridice.ro/747395/ultrajul.html> (accesat la 11.09.2024).

silvic; k) conservarea fondului forestier național și a fondului cinegetic național și gestionarea acestora; l) aplicarea strategiei și implementarea programelor de ameliorare genetică a cabalinelor de rasă din patrimoniul statului, creșterea, ameliorarea, calificarea și exploatarea efectivelor de cabaline din secțiile proprii.⁶

În ceea ce privește structurile în care personalul silvic își desfășoară activitatea, conform actelor normative, acestea sunt: a) autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură și de vânătoare, precum și structurile teritoriale de specialitate ale acesteia; b) structurile administratorilor fondului forestier proprietate publică a statului și bazele experimentale; c) ocoalele silvice de regim; d) structurile silvice de rang superior prevăzute la art. 13 din Legea nr. 46/2008 - Codul silvic, republicată, cu modificările și completările ulterioare; e) structurile de gestionare a faunei cinegetice; f) administrațiile ariilor naturale protejate; g) forurile științifice, institutele/unitățile de cercetare științifică, inginerie și dezvoltare tehnologică în silvicultură; h) unitățile/instituțiile de învățământ care școlarizează în domeniul silvicultură; i) organizațiile și asociațiile sindicale și profesionale din domeniul silvicultură; j) unitățile de management al proiectului/unitățile de implementare a proiectului aferente domeniului silvicultură, indiferent de sursa/programul de finanțare; k) persoanele juridice de drept public care au în proprietate fond forestier; l) persoanele juridice și fizice atestate/autorizate, în condițiile legii, să desfășoare activități și/sau să presteze servicii în domeniul silvicultură; m) organizațiile nonguvernamentale care au în obiectul de activitate conservarea și dezvoltarea fondului forestier național și/sau a fondului cinegetic național; n) unitățile și subunitățile din structurile administratorului fondului forestier proprietate publică a statului care gestionează activitățile de creștere, exploatare și ameliorare a cabalinelor de rasă din patrimoniul statului.⁷

Nu tot personalul silvic din categoriile prezentate mai sus și care activează în structurile menționate anterior reprezintă personal silvic investit cu exercițiul autorității publice. Clarificarea cu privire la care parte a personalului silvic este investit cu exercițiul autorității publice ne-o oferă prevederile legislative, conform cărora în exercitarea atribuțiilor de serviciu privind paza fondului forestier, a fondului cinegetic, a fondului piscicol și a ariilor naturale protejate, în constatarea contravențiilor și în aplicarea sancțiunilor corespunzătoare, precum și în constatarea faptelor ce constituie infracțiuni, potrivit legii, personalul silvic care își desfășoară activitatea în entitățile prevăzute la art. 2 lit. a)-f) din O.U.G. 59/2000 este investit cu exercițiul autorității publice, în limitele competențelor stabilite de lege.⁸

Așadar, ținând cont de cele expuse, *personalul silvic investit cu exercițiul autorității publice este reprezentat de acele persoane angajate în sectorul silvic, care*

⁶ Art. 1, alin. 1 și alin. 2 din O.U.G. nr. 59/2000 privind statutul personalului silvic, publicată în M. Of. nr. 238 din 30 mai 2000, articol modificat prin Legea nr. 234/2019, publicată în M. Of. nr. 1004 din 13 decembrie 2019.

⁷ Art. 2 din O.U.G. nr. 59/2000 privind statutul personalului silvic, articol modificat prin Legea nr. 234/2019.

⁸ Art. 3 din O.U.G. nr. 59/2000 privind statutul personalului silvic, articol modificat prin Legea nr. 234/2019.

activează în anumite structuri (autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură și de vânătoare și structurile teritoriale de specialitate ale acesteia; structurile administratorilor fondului forestier proprietate publică a statului și bazele experimentale; ocoalele silvice de regim; structurile silvice de rang superior prevăzute la art. 13 din Codul silvic; structurile de gestionare a faunei cinegetice; administrațiile ariilor naturale protejate) și care exercită atribuții de serviciu privind paza fondului forestier, a fondului cinegetic, a fondului piscicol și a ariilor naturale protejate, precum și care exercită atribuții de serviciu în constatarea contravențiilor și în aplicarea sancțiunilor corespunzătoare, precum și în constatarea faptelor ce constituie infracțiuni, potrivit legii.

Dispozițiile legislative la care ne-am referit și care explică sensul noțiunii de *personal silvic investit cu exercițiul autorității publice* oferă o înțelegere profundă a atribuțiilor personalului silvic investit cu autoritate publică. Astfel, în esență, personalul silvic investit cu exercițiul autorității publice reprezintă statul sau alte entități publice în îndeplinirea atribuțiilor de protecție a patrimoniului forestier și cinegetic și are responsabilitatea de a impune respectarea legislației în domeniul silvic și al protecției mediului. Printre atribuțiile specifice, se evidențiază controlul activităților forestiere (care presupune supravegherea exploatării, transportului și valorificării materialelor lemnoase), prevenirea și combaterea tăierilor ilegale de arbori; verificarea regimului cinegetic; monitorizarea vânătorii și protecția animalelor sălbatice; constatarea și sancționarea contravențiilor; constatarea infracțiunilor.

Importanța atribuțiilor personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice este subliniată și de faptul că personalul silvic cu atribuții de pază a pădurilor, stabilit de autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultura, este dotat cu armament de serviciu, dotarea făcându-se cu respectarea dispozițiilor legale privind regimul armelor de foc și al munițiilor. Personalul silvic poate face uz de armă pentru îndeplinirea sarcinilor de serviciu, în condițiile legii.⁹ De asemenea, este important faptul că personalul silvic poartă uniformă și insignă oficială, ceea ce subliniază statutul lor de reprezentanți ai autorității publice¹⁰.

Atribuțiile pe care le au persoanele care fac parte din categoria personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice evidențiază faptul că există anumite riscuri asociate competențelor pe care aceste persoane le au (conflicte cu braconieri sau cu exploatatori ilegali etc.), motiv pentru care legiuitorul a considerat necesar să adopte măsuri speciale pentru protejarea integrității lor fizice și psihice, inclusiv prin includerea acestor persoane în categoria celor care pot fi subiect pasiv al infracțiunii de ultraj în forma din art. 257, alin. 4 C. pen.

Din categoria personalului silvic pot face parte: pădurari (responsabili cu supravegherea pădurilor și prevenirea tăierilor ilegale), tehnicieni silvici, subingineri

⁹ Art. 23 din O.U.G. nr. 59/2000 privind statutul personalului silvic.

¹⁰ A se vedea Ordinul nr. 797/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modelul uniformei de serviciu și a însemnelor distinctive ale personalului silvic, publicat în M. Of., nr. 750 din 30 august 2018.

silvici, ingineri silvici (care asigură implementarea politicilor de gestionare durabilă a pădurilor, verifică legalitatea activităților forestiere și aplică sancțiuni etc.)¹¹.

Elementele prezentate mai sus evidențiază faptul că personalul silvic investit cu exercițiul autorității publice are un statut special, care derivă din misiunea pe care o are de a proteja interesul public în gestionarea și conservarea resurselor naturale.

3. Etapele investigației criminalistice privind infracțiunea de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice

O investigație criminalistică în cazul unui ultraj împotriva personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice este complexă și implică mai multe etape și componente. Acestea sunt esențiale pentru clarificarea faptelor, identificarea autorului și pentru fundamentarea unei soluții legale. Abordarea sistematică a activităților care trebuie îndeplinite permite o investigație temeinică, respectarea drepturilor tuturor părților implicate și asigurarea unui proces echitabil. În continuare, vom prezenta principalele etape care trebuie parcurse în vederea realizării unei investigații a faptei de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice.

3.1. Documentarea inițială a incidentului

Începerea investigației debutează cu o înregistrare a sesizării, care poate fi făcută prin mai multe procedee, de exemplu printr-o plângere¹² a persoanei vătămate, printr-un denunț¹³ al unui martor sau chiar din oficiu¹⁴, de către organele de urmărire penală. Ulterior sesizării, se va constitui echipa operativă, constituită din persoane cu diverse atribuții, de exemplu din persoane care sunt organe de poliție, medici legiști, specialiști. Această echipă operativă va realiza cercetarea la fața locului.

O activitate foarte importantă pe care trebuie să o realizeze organele de cercetare ale poliției judiciare care află primele despre săvârșirea faptei este informarea superiorilor. Această informare este foarte importantă, cu atât mai mult cu cât, în cazul săvârșirii infracțiunii de ultraj, urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror, conform dispozițiilor art. 56, alin. 3 C. proc. pen.¹⁵

¹¹ A se vedea Anexa nr. 1 la O.U.G. nr. 59/2000 privind statutul personalului silvic.

¹² Conform art. 289, alin. 1 C. proc. pen. (Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M. Of. nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare), „Plângerea este încunoștințarea făcută de o persoană fizică sau juridică, referitoare la o vătămare ce i s-a cauzat prin infracțiune.”

¹³ Conform art. 290, alin. 1 C. proc. pen., „Denunțul este încunoștințarea făcută de către o persoană fizică sau juridică despre săvârșirea unei infracțiuni.”

¹⁴ Conform art. 292, alin. 1 C. proc. pen., „Organul de urmărire penală se sesizează din oficiu dacă află că s-a săvârșit o infracțiune pe orice altă cale decât cele prevăzute la art. 289-291 și încheie un proces-verbal în acest sens.”

¹⁵ Conform art. 56, alin. 3, lit. b) C. proc. pen., cu denumirea marginală *Competența procurorului*, urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror în cazul

Aceasta înseamnă că, pe lângă celelalte activități pe care trebuie să le îndeplinească, procurorul trebuie să participe la efectuarea cercetării la fața locului. Din acest motiv, apreciem că, în ipoteza în care sesizarea inițială nu se referă expres la săvârșirea unei fapte de ultraj, deoarece autorul sesizării nu are cunoștințe juridice, dar există indicii că, în fapt, s-a săvârșit o infracțiune de ultraj¹⁶, este esențial să fie sesizat procurorul și acesta să participe la efectuarea cercetării la fața locului, deoarece, ulterior, investigația penală poate duce la concluzia că încadrarea juridică a faptei este de ultraj, ceea ce atrage competența obligatorie a procurorului.

Alte activități care trebuie îndeplinite imediat după primirea sesizării sunt: efectuarea demersurilor pentru stabilirea identității persoanei care a făcut sesizarea sau pentru confirmarea acestei identități, pentru a preveni sesizările mincinoase; stabilirea a cât mai multe detalii despre faptă (natura acesteia, gravitatea ei, locul unde s-a săvârșit), luarea măsurilor urgente; verificarea competenței¹⁷. Verificarea competenței va duce, după caz, fie la continuarea cercetării de către organul de urmărire penală care a primit sesizarea (dacă acesta este competent), fie la continuarea cercetării de către organul de urmărire competent (dacă organul de urmărire penală care a primit sesizarea nu era competent). Chiar dacă organul de urmărire penală care a primit sesizarea constată că nu este competent, acesta este obligat să efectueze actele de cercetare care nu suferă amânare¹⁸.

3.2. Desfășurarea cercetării la fața locului

Cercetarea la fața locului reprezintă un procedeu probatoriu foarte important în cadrul desfășurării investigației penale. Prin intermediul acestui procedeu, organele judiciare au posibilitatea de a lua contact nemijlocit cu locul săvârșirii infracțiunii, ceea ce permite atât descoperirea unui număr mare de urme rezultate în urma săvârșirii faptei, cât și o înțelegere amplă a mediului în care s-a săvârșit fapta, aceasta putând avea un rol crucial în soluționarea cauzei. Cercetarea la fața locului este activitatea cu care, de regulă, debutează urmărirea penală, iar

infracțiunilor prevăzute la art. 188-191, art. 257, art. 276, art. 277, art. 279, art. 280-283 și art. 289-294 din Codul penal (subl. ns.).

¹⁶ De exemplu, vecinul unui pădurar sesizează poliția cu privire la faptul că pădurarul a fost lovit grav în fața casei sale, în timp ce pleca spre serviciu, de către un grup de persoane. Este posibil ca vecinul care face sesizarea să nu aibă reprezentarea faptului că s-a săvârșit un ultraj, dar, din datele existente în conținutul sesizării, organele de cercetare penală pot să presupună că există posibilitatea să se fi comis, în fapt, un ultraj.

¹⁷ E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ediția a VI-a, revăzută, Editura Universul Juridic, 2015, p. 361.

¹⁸ Conform art. 60 C. proc. pen., cu denumirea marginală *Cazurile urgente*, „Procurorul sau organul de cercetare penală, după caz, este obligat să efectueze actele de urmărire penală care nu suferă amânare, chiar dacă acestea privesc o cauză care nu este de competența acestuia. Lucrările efectuate în astfel de cazuri se trimit, de îndată, procurorului competent.” Conform art. 306, alin. 2 C. proc. pen., cu denumirea marginală *Obligațiile organelor de urmărire penală*, „Organele de cercetare penală au obligația de a efectua actele de cercetare care nu suferă amânare, chiar dacă privesc o cauză pentru care nu au competența de a efectua urmărirea penală.”

situarea sa la începutul urmăririi nu este întâmplătoare, ci este justificată de faptul că analizarea locului infracțional face posibilă aflarea unui număr mare de informații care pot ghida activitatea de urmărire ulterioară, având, de multe ori, un rol decisiv în aflarea adevărului într-o cauză. În literatura de specialitate se subliniază faptul că, în unele situații, în special în cazurile de omor, cercetarea la fața locului este „partea cea mai importantă a cercetării cauzei penale”¹⁹. De asemenea, se subliniază faptul că cercetarea la fața locului este inițială (fiind prima activitate realizată în cadrul investigațiilor), imediată (fiind realizată cât de repede posibil) și irepetabilă (în sensul că prima cercetare la fața locului are potențial maxim de obținere a informațiilor, ulterior locul cercetat fiind supus modificărilor survenite odată cu trecerea timpului, ceea ce scade șansele de a se obține informații utile la cercetările la fața locului efectuate ulterior)²⁰.

Conform art. 192 C. proc. pen., cercetarea la fața locului „se dispune de către organul de urmărire penală, iar în cursul judecății de către instanța de judecată, atunci când este necesară constatarea directă în scopul determinării sau clarificării unor împrejurări de fapt ce prezintă importanță pentru stabilirea adevărului, precum și ori de câte ori există suspiciuni cu privire la decesul unei persoane.” Prevederea legală se referă la posibilitatea ca cercetarea la fața locului să se desfășoare atât de către organul de urmărire penală, cât și de instanța de judecată, dar literatura de specialitate subliniază faptul că cercetarea la fața locului realizată la debutul urmăririi penale este procedeul cu cea mai mare importanță în desfășurarea unui proces, deoarece se situează, temporal vorbind, cel mai aproape de momentul săvârșirii faptei, maximizând șansele de a descoperi cele mai multe urme care pot duce la sancționarea infractorului. Însă ar fi greșit să credem că cercetarea la fața locului realizată în cursul judecății nu poate aduce beneficii; dimpotrivă, cercetarea la fața locului realizată de către instanța de judecată poate contribui la corecta înțelegere de către membrii completului de judecată a semnificațiilor probelor administrate în cursul procesului până în acel moment²¹, fapt ce este în folosul pronunțării unei soluții corespunzătoare adevărului.

Desfășurarea cercetării la fața locului în cazul săvârșirii infracțiunii de ultraj diferă, în funcție de activitatea infracțională desfășurată. Pentru ultrajul săvârșit prin lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul, cercetarea la fața locului se va desfășura într-o formă pe care putem să o denumim *clasică*, printr-o cercetare propriu-zisă a zonei în care s-a desfășurat activitatea infracțională. În ceea ce privește fapta de ultraj săvârșită printr-o amenințare, cercetarea la fața locului capătă o formă *sui-generis*, deoarece cercetarea nu se va concentra propriu-zis asupra unui cadru spațial, ci asupra stabilirii veridicității și conținutului amenințării, elemente care, de multe ori, presupun alte tipuri de analize decât o cercetare a unei anumite zone.

¹⁹ C. E. O'Hara, *Principii de bază ale cercetărilor penale*, ediția a IV-a, Editura Charles C. Thomas, Springfield, Illinois, S.U.A., 1976, p. 45., *apud* E. Stancu, *op. cit.*, p. 360.

²⁰ A. E. Franț, *Criminalistică. Curs universitar*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2023, p. 237.

²¹ E. Stancu, *op. cit.*, p. 359.

În vederea desfășurării cercetării la fața locului în cazul săvârșirii unei infracțiuni de ultraj, se vor constitui echipe formate din procuror, ofițeri ai poliției judiciare, specialiști criminaliști și, în funcție de modalitatea de săvârșire a ultrajului, pot participa și alte persoane, de exemplu medici legiști (de exemplu, dacă este vorba despre un ultraj săvârșit printr-un omor) sau organele de cercetare ale pompierilor (dacă fapta s-a săvârșit prin incendiere)²². În cazul faptei de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, considerăm că, la efectuarea cercetării penale, trebuie să participe și un specialist care își desfășoară activitatea profesională în domeniul silviculturii.

Odată ce organele competente au ajuns la fața locului, acestea vor lua o serie de măsuri pregătitoare, apoi vor desfășura cercetarea la fața locului respectând cele două faze ale cercetării la fața locului, și anume faza statică și faza dinamică.

3.2.1. Măsurile pregătitoare ale cercetării la fața locului

Măsurile pregătitoare sunt luate, de obicei, de către polițiștii care se deplasează la fața locului înaintea echipei care urmează să desfășoare cercetarea la fața locului. Aceste măsuri pregătitoare pot consta în: stabilirea locului săvârșirii faptei; luarea măsurilor de pază a acestui loc și de protejare a urmelor; luarea măsurilor de prim ajutor pentru victime; înlăturarea unor pericole iminente; identificarea martorilor, dacă aceștia există; identificarea eventualilor suspecți; fixarea tuturor elementelor care se pot modifica sau care chiar pot dispărea. Izolarea locului în care a avut loc incidentul de acțiunea factorilor externi (umani sau naturali) este foarte importantă, pentru a preveni alterarea sau distrugerea probelor. Fixarea presupune o documentare detaliată a locului faptei, prin realizarea de fotografii, înregistrări video, dar și prin notarea în procesul-verbal a oricăror detalii observate de cei care au ajuns primii la fața locului (mirosul sesizat, poziția ușilor, a ferestrelor și a mobilei, dacă lumina era aprinsă sau stinsă etc.)²³. Ca particularitate, observăm că fapta de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice poate fi săvârșită într-o zonă aflată departe de rutele obișnuite de trecere ale oamenilor, de exemplu într-o pădure, ceea ce înseamnă că este posibil să fie un risc mai scăzut să existe persoane aflate întâmplător în zonă, care ar putea contamina locul săvârșirii faptei. Pe de o parte, aceasta înseamnă că polițiștii care ajung primii la fața locului nu trebuie să ia măsuri prea rigide de delimitare a locului săvârșirii faptei, iar pe de altă parte, este posibil ca persoanele care se află în zonă să fie chiar autorii faptei de ultraj, motiv pentru care trebuie o atenție sporită în audierea persoanelor care se află la locul faptei. O altă particularitate constă în faptul că, spre deosebire de alte categorii de infracțiuni, în cazul ultrajului comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice există o mai mare posibilitate ca fapta să fi fost săvârșită în aer liber și nu în interiorul unei clădiri. Din punctul de vedere al realizării activităților premergătoare, aceasta înseamnă că

²² E. Stancu, *op. cit.*, p. 361; E. Stancu, T. Manea, *Tactică criminalistică*, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 51.

²³ E. Stancu, *op. cit.*, pp. 366-367; A. E. Franț, *op. cit.*, p. 243.

trebuie să fie luate măsuri pentru a preveni degradarea urmelor datorită condițiilor meteorologice (ploaie, ninsoare etc.).

3.2.2. Faza statică a cercetării la fața locului

În cadrul fazei statice a cercetării la fața locului, se va realiza o examinare minuțioasă a locului săvârșirii faptei, fără a se modifica vreun element aflat la fața locului. Concret, se va stabili poziția și starea obiectelor principale și a altor elemente, se vor realiza fotografii (de orientare, schiță, fotografii ale obiectelor principale), se vor realiza înregistrări video, se va măsura distanța dintre obiectele principale²⁴.

Modul și sensul în care se va face cercetarea depinde de tipul zonei în care se efectuează cercetările (de exemplu, va depinde dacă spațiul în care se efectuează cercetarea este închis sau deschis)²⁵. Deoarece există o probabilitate ridicată ca ultrajul comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice să se săvârșească în spațiu deschis, în acest caz se vor aplica regulile specifice desfășurării cercetării la fața locului în astfel de spații, adică cercetarea se va desfășura pe porțiunile circumscrise locului săvârșirii faptei de la centru sau de la obiectul principal spre margine sau în sens invers. Dacă zona are o întindere relativ mare, va putea fi împărțită în sectoare, pentru a maximiza șansele de a analiza amănunțit fiecare porțiune, cu atât mai mult cu cât, în aer liber, există mulți factori care pot ascunde urme (de exemplu, frunzele care cad pot acoperi urmele de picioare ale făptuitorilor). Dacă cercetarea la fața locului se desfășoară într-o zonă cu un anumit specific (de exemplu, în pădure), este indicat ca organele judiciare să fie sprijinite în activitatea lor de către o persoană obișnuită cu un astfel de mediu, de exemplu un specialist în domeniul silvic sau un martor care locuiește în acea zonă și cunoaște bine locul care este cercetat.

În cadrul cercetării în faza statică este important, printre altele, să se stabilească dacă există indicii că făptuitorii au fost surprinși în timpul săvârșirii unei activități infracționale de către personalul silvic investit cu exercițiul autorității publice, de exemplu dacă făptuitorii au fost surprinși în timp ce efectuau în mod ilegal tăieri de arbori sau dacă transportau arborii care au fost ilegal tăiați.

3.2.3. Faza dinamică a cercetării la fața locului

În cadrul fazei dinamice a cercetării la fața locului se desfășoară activități complexe de analiză a locului săvârșirii faptei, căutându-se urme care pot stabili la identificarea făptuitorului și, în ansamblu, la aflarea adevărului în respectiva cauză. Față de faza statică, principala deosebire constă în faptul că persoanele care efectuează cercetarea la fața locului pot aduce modificări câmpului infracțional, prin atingerea obiectelor și schimbarea poziției acestora²⁶. Pentru realizarea scopului acestei faze a cercetării, organele competente vor folosi o serie de mijloace

²⁴ E. Stancu, *op. cit.*, pp. 369-370.

²⁵ C. Nedelcu, *Criminalistică: tehnica și tactica criminalistică*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 296.

²⁶ E. Stancu, *op. cit.*, p. 370; C. Nedelcu, *op. cit.*, p. 297; G. Naghi, *Criminalistică: fundamente*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 164.

tehnico-științifice, de exemplu mijloace de relevare a amprentelor sau a urmelor de sânge care eventual au fost șterse de către făptuitor.

Cercetarea în această fază implică o examinare amănunțită a tuturor obiectelor despre care se poate presupune că poartă urme, inclusiv a corpului victimelor. De asemenea, vor fi fixate și ridicate toate urmele. Pentru a nu contamina urmele, este important ca investigatorii să poarte echipament de protecție, aspect esențial mai ales pentru păstrarea nealterată a urmelor de natură biologică. Urmele trebuie să fie ridicate respectându-se toate regulile impuse de tehnica criminalistică, iar recipientele în care se recoltează urmele trebuie să fie sigilate, pentru a preveni contaminarea lor, și în mod corect etichetate, pentru a se cunoaște locul în care au fost găsite la fața locului²⁷.

Fixarea tehnică a urmelor este realizată predominant prin efectuarea de fotografii de detaliu și prin înregistrări video, dar pot fi făcute schițe și desene²⁸. Această etapă este foarte importantă, deoarece permite conservarea locului în care au fost găsite urmele și a stării în care au fost găsite, ceea ce permite analiza lor corectă pe parcursul desfășurării procesului.

Dacă sunt identificați martori, pot fi luate declarații din partea acestora, pentru a obține informații privind fapta săvârșită, împrejurările de comitere a acesteia și identitatea făptuitorului. De asemenea, dacă persoana vătămată poate da declarații, vor fi luate declarații și din partea acesteia, ceea ce poate ajuta la stabilirea circumstanțelor faptei, a naturii agresiunii și la identificarea autorului. În ipoteza în care există persoane suspecte, și acestea vor fi audiate, respectându-se drepturile acestora.

Dacă sunt sesizate așa-numitele împrejurări negative (neconcordanțe între elementele constatate și fapta ipotetică), se vor desfășura cercetări pentru lămurirea acestora²⁹. De exemplu, dacă victima prezintă răni profunde, provocate de un obiect ascuțit, dar în jurul său nu sunt urmele de sânge care ar trebuie să existe în cazul unor astfel de răni, este posibil ca victima să fi fost ucisă în altă parte și apoi transportată la locul în care a fost găsită.

Un aspect specific ce poate apărea în ipoteza unui ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice ar putea fi necesitatea de a verifica ipoteza suspectului care susține că a acționat în legitimă apărare atunci când a lovit victima. În acest caz, trebuie să se analizeze dacă se verifică susținerile suspectului. De exemplu, suspectul poate susține că victima a tras asupra sa cu arma din dotare, nu l-a nimerit, și apoi, pentru a se apăra, suspectul a lovit victima cu toporul pe care-l avea asupra sa. În acest caz, trebuie efectuată expertiza balistică, pentru a vedea dacă s-a tras cu arma aflată în dotarea personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice.

²⁷ E. Stancu, *op. cit.*, p. 370; C. Nedelcu, *op. cit.*, pp. 297-298.

²⁸ E. Stancu, *op. cit.*, p. 370. C. Nedelcu, *op. cit.*, p. 298.

²⁹ E. Stancu, *op. cit.*, p. 371; C. Nedelcu, *op. cit.*, pp. 298-299.

3.2.4. Alte elemente privind cercetarea la fața locului

Toate aspectele constatate în cadrul cercetării la fața locului vor fi consemnate într-un proces-verbal, care este principalul mijloc procedural de fixare a rezultatelor obținute în urma cercetării la fața locului. Procesul-verbal trebuie redactat conform prevederilor art. 199 C. proc. pen.

Trebuie precizat că, în cazul în care fapta de ultraj se săvârșește prin amenințare, cercetarea la fața locului dobândește o formă specifică, diferită de ceea ce se înțelege de regulă prin loc al săvârșirii faptei. Astfel, în acest caz, cercetarea la fața locului înseamnă, în principiu, a afla informații despre locul în care a avut loc amenințarea și în a identifica eventualii martori, care pot să confirme sau să infirme cele afirmate de către victimă. Amenințarea se poate realiza însă și prin mijloace de comunicare la distanță, caz în care cercetarea va căpăta o formă specifică, ce presupune analizarea instrumentelor prin care s-a făcut transmiterea, respectiv receptarea amenințării, prin intermediul unor dispozitive tehnice³⁰. În această situație, concret, se va dispune efectuarea unei percheziții informatice, respectând-se prevederile art. 168 C. proc. pen.

3.3. Particularități privind investigarea ultrajului comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice.

Studiu de caz

Investigarea faptelor de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, așa cum am văzut mai sus, debutează cu efectuarea cercetării la fața locului, care, în principiu, este specifică tipului de faptă prin care se săvârșește ultrajul (amenințare, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte ori omor – în modalitatea prevăzută de art. 257, alin. 1 C. pen, ori o altă infracțiune, inclusiv cu referire la bunurile personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice – în modalitatea prevăzută de art. 257, alin. 2 C. pen.). Ținând cont de specificul infracțiunii de ultraj, există o serie de particularități în realizarea investigației, dintre care ne vom referi la analiza existenței condițiilor necesare pentru încadrarea juridică de ultraj.

În ceea ce privește analiza existenței condițiilor necesare pentru încadrarea juridică de ultraj, este esențial să se stabilească faptul că victima are calitatea de personalul silvic investit cu exercițiul autorității publice. De asemenea, trebuie să se analizeze dacă victima se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau dacă fapta este săvârșită în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu de către victimă. Pentru stabilirea îndeplinirii acestor condiții, se va verifica dacă victima se regăsește în categoriile de persoane considerate personal silvic investit cu exercițiul

³⁰ Pentru detalii privind investigarea infracțiunilor săvârșite prin intermediul internetului, a se vedea A. E. Frant, *Forensic challenges regarding the Internet of Things*, în C.T. Ungureanu and I.M. Costea (Eds.), *International Conference Legal Perspectives on the Internet. COPEJI 6.0. The Right to the Confluence of Two Universes: Where to?*, Iași, Romania, October 29-30, 2022, SHS Web of Conferences Volume 177, 2023, Article Number 03002, Published online: 22 September 2023, DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202317703002> (accesat la 17.09.2024).

autorității publice, categorii la care ne-am referit pe larg în secțiunea 2 a acestui articol. Dorim să subliniem faptul că, în stabilirea ca fiind îndeplinită sau neîndeplinită condiția cerută de lege pentru ca fapta să fie considerată ultraj, organele judiciare trebuie să manifeste flexibilitate în analiza situației de fapt, deoarece pot exista situații în care activitatea victimei să nu fi fost una considerată standard de exercitare a atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, dar care, totuși, reprezintă, în esență, o astfel de activitate.

Pentru a ilustra opinia noastră, vom prezenta un caz din practica judiciară, în care s-a considerat că pădurarul care se îndrepta spre locul unde izbucnise un incendiu, cu scopul stingerii acestuia, și a fost lovit de inculpatul pe terenul căruia a trecut în drum spre incendiu, se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu. În fapt, a izbucnit un incendiu de vegetație, care s-a extins la o zonă dintr-o pădure. Persoana vătămată, care era angajat al Ocolului Silvic, în funcția de pădurar, conform fișei postului, se afla la momentul respectiv în exercitarea atribuțiilor de serviciu, așa cum rezultă din programul de activitate, depus la dosar. Conform fișei postului, pădurarul avea, printre alte atribuții, și pe acelea de a gestiona și gospodări în mod corespunzător bunurile încredințate și de a acționa imediat în cazul declanșării de incendii, luând primele măsuri pentru localizarea și stingerea lor, cu înștiințarea superiorilor. Persoana vătămată a sesizat unitatea de pompieri prin apel la SNUAU 112 cu privire la cele constatate și, împreună cu colegii de la Ocolul Silvic și niște voluntari, printre care și o serie de martori, s-a deplasat la fața locului pentru a stinge incendiul. Pe fondul obstacolelor întimpinate pe drumul de la marginea pădurii, respectiv teren arat și gard electrificat, care au împiedicat folosirea drumului de către autospeciala de pompieri, persoana vătămată l-a îndrumat pe conducătorul auto, din cadrul Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență, să se deplaseze mai întâi prin cultura unei persoane (ulterior martor în dosar) și, apoi, prin cea a inculpatului. În aceste împrejurări, inculpatul, care a venit la fața locului, a început să profereze amenințări și injurii, acuzând persoana vătămată și pe celelalte persoane că îi strică lanul de grâu, după care l-a lovit pe pădurar cu pumnul în față și în urechea dreaptă, provocându-i leziuni pentru care victima a necesitat 7-8 zile de îngrijiri medicale, conform certificatului medico-legal. În cursul urmăririi penale s-a dispus efectuarea unei cercetări la fața locului, cu participarea părților implicate, respectiv inculpatul și persoana vătămată, iar din procesul verbal și planșele fotografice anexate s-a confirmat faptul că drumul de acces către focarele incendiului de vegetație indicat de inculpat nu este practicabil pentru accesul utilajelor sau autovehiculelor, iar drumul agricol fie nu are corespondent cu liziera pădurii, fie acesta este obstrucționat de un gard electrificat, fie are o lățime insuficientă pentru accesul unei autospeciale de pompieri, motiv pentru care pe fondul stării de necesitate a fost justificat accesul către focarele de incendiu prin lanul de grâu al inculpatului. În ceea ce privește limitele legalității sub care a acționat persoana vătămată în exercitarea atribuțiilor de serviciu, astfel cum acestea sunt menționate expres în fișa postului, care este completată cu atribuțiile prevăzute în Regulamentul de pază a fondului forestier din 23.09.2009, instanța a reținut că obligația de a acționa imediat în cazul declanșării de incendii

este una continuă și nu se poate nega necesitatea intervenirii acestuia, cu riscul prejudicierii proprietarilor de teren, în condițiile stării de necesitate determinate de evenimentul produs, de vreme ce acțiunea concurentă a instituțiilor implicate, ulterior alertării de către pădurar, a avut drept urmare stingerea incendiului de pădure³¹.

Cazul prezentat mai sus ilustrează faptul că, pentru a stabili dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru existența infracțiunii de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, organele judiciare trebuie să întreprindă o analiză complexă, îmbinând o pluralitate de perspective, pentru a se ajunge la soluția corectă³².

4. Concluzii

Aspectele prezentate ilustrează faptul că, în cazul investigării ultrajului comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, există o serie de particularități, de care organele judiciare trebuie să țină seama. În esență, se vor realiza etapele investigării faptelor prin care se săvârșește ultrajul (amenințare, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte ori omor), dar fiecare etapă va prezenta o serie de elemente specifice, care particularizează investigația. Un aspect caracteristic este posibilitatea ridicată ca fapta să se săvârșească în câmp deschis, ceea ce atrage necesitatea utilizării unor tehnici și tactici specifice în cadrul cercetării la fața locului.

O altă trăsătură specifică este necesitatea de a se verifica dacă persoana vătămată întrunește condițiile pentru a fi considerată personalul silvic investit cu exercițiul autorității publice și dacă aceasta se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau dacă fapta este săvârșită în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu de către victimă. Pentru această verificare, se vor avea în vedere prevederile legale, dar organele judiciare trebuie să țină seama că, în fapt, pot exista situații care să se abată de la standard, dar în care sunt întrunite condițiile necesare pentru ca fapta să fie considerată ultraj. Avem în vedere în special faptul că exercitarea atribuțiilor de serviciu ale personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice poate lua forme variate, datorită complexității ipotezelor de lucru care se pot ivi în activitate.

Nu în ultimul rând, dorim să subliniem faptul că ar trebui să luăm în considerare într-o măsură mai mare aspectele care țin de criminalistica predictivă³³,

³¹ A se vedea Hotărârea nr. 775/2021 din 11.11.2021 pronunțată de Curtea de Apel Bacău, cod RJ 937ge7d9e, text disponibil la adresa: <https://www.rejust.ro/juris/937ge7d9e> (accesat la 17.09.2024).

³² Pentru detalii, a se vedea A. E. Franț, *Rolul pluralității de perspective în criminalistică / The role of multiple perspectives in forensic science*, în *Analele Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, seria Științe Juridice*, Tomul LXIX, nr. 1/2023, pp. 243-256, DOI: 10.47743/jss-2023-69-1-15, <http://pub.law.uaic.ro/files/articole/2023/15.frant.pdf> (accesat la 20.09.2024).

³³ A. E. Franț, *Criminalistica predictivă – un reper important în evoluția criminalisticii/ Predictive Forensics: a Milestone for the Development of Forensic Sciences*, în *Analele Științifice*

așa cum s-a subliniat în literatura de specialitate, și, din ansamblul cazurilor de ultraj comis asupra personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice, să putem să desprindem o serie de concluzii menite să ajute la prevenirea unor astfel de cazuri de ultraj.

Referințe

- Dănilă, C., *Ultraj la personalul silvic*, Juridice.ro, publicat la 11 ianuarie 2022, disponibil la <https://www.juridice.ro/692369/ultraj-la-personalul-silvic.html>.
- Franț, A. E., *Criminalistica predictivă – un reper important în evoluția criminalisticii/ Predictive Forensics: a Milestone for the Development of Forensic Sciences*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, seria Științe Juridice*, Tomul LXV, Supliment 2019, pp. 201-209.
- Franț, A. E., *Criminalistică. Curs universitar*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2023.
- Franț, A. E., *Forensic challenges regarding the Internet of Things*, în C.T. Ungureanu and I.M. Costea (Eds.), în *International Conference Legal Perspectives on the Internet. COPEJI 6.0. The Right to the Confluence of Two Universes: Where to?*, SHS Web of Conferences Volume 177, 2023, Article Number 03002, Published online: 22 September 2023, DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202317703002>.
- Franț, A. E., *Rolul pluralității de perspective în criminalistică / The role of multiple perspectives in forensic science*, în *Analele Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, seria Științe Juridice*, Tomul LXIX, nr. 1/2023, pp. 243-256, DOI: 10.47743/jss-2023-69-1-15.
- Furtună, R. A., Dovan F., *Ultrajul*, Juridice.ro, publicat la 15 august 2024, disponibil la <https://www.juridice.ro/747395/ultrajul.html>.
- Naghi, G., *Criminalistică: fundamente*, Editura Universul Juridic, București, 2014.
- Nedelcu, C., *Criminalistică: tehnica și tactica criminalistică*, Editura Hamangiu, București, 2014.
- Stancu, E., Manea T., *Tactică criminalistică*, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2017.
- Stancu, E., *Tratat de criminalistică*, ediția a VI-a, revăzută, Editura Universul Juridic, 2015.

